

L'estiu que glaça vides

En aquest món nostre on sembla que no hi hagi un pam de net i tot s'enfonsa resulta d'allò més encoratjador que una nova petita editorial, situada en un lloc tan magnífic com habitualment negligit culturalment com és Menorca, es decideixi a publicar una novel·la que no tan sols deixa una pregonia petja, sinó que et retorna el gust de la bona literatura.

Després de set anys de silenci, Maite Salord ens ofereix una obra ambiciosa i arriscada, que es proposa donar veu a les veus massa temps silenciades, a la dels *vençuts* de la Guerra Civil. D'aquesta guerra bàrbara i inhumana, devastadora, que transformà, per sempre més, la fesomia humana i ideològica de Mallorca. La guerra que produí *el gran trencament*, la gran divisió, entre *els uns* (els que havien guanyat i que, per tant, no només podien seguir fent sentir la seva veu, sinó que la imposaven) i *els altres* (els derrotats, els que havien de servir de silenci, si no volien passar a engrossir les ja prou inflades llistes dels *desapareguts* i *ajusticiats*). Aquest món sense ànima connecta també una altra obra recent, *Un home que se'n va*, de Vicenç Villatoro, i que ja retratà, amb una contundència esgarifosa, Georges Bernanos, a *Els grans cementiris sota la llun*, definint-lo com el *règim dels suspects*: "On el poder jutja lícit i normal no només agreujar el caràcter de certs delictes, a fi de fer recaure sobre els delinqüents la llei marcial, sinó d'exterminar preventivament els individus [sospitosos d'esdevenir] perillous."

Com he avançat, una novel·la exigent, fins i tot en podria dir *difícil* –tot i que, en cap cas, inabordable– que converteix qui la llegeix en *col·laborador necessari* del seu correcte desenvolupament, del seu assaboriment i comprensió, d'extreure'n tota la riquesa que atressora. Perquè, cal advertir-ho, aquells capítols que li confereixen distinció, valor i volum no són, d'entrada, gaire accessibles. Hi avances a les palpentes i no saps ben bé on aferrar-te, fins que t'adones que aquell doll de paraules per fi alliberades són "peces" d'una "història esmicolada", d'un ombrívol i feixuc trencaclosques que has d'anar reconstruint, en un inici del tot a les fosques; a mesura que avança la novel·la, amb majors clarícies.

Sense aquestes "vibracions" directes, dures, angoixants per la seva imponent, aclaparadora veridicitat quant a verídiques, la imatge d'aquells "anys terribles", poblats de "llargs silencis" i habitats per simples espec-

tres no posseiria la força que posseeix, no ens arribaria tan endins, ni ens causaria un impacte tan colpidor. Amb una enorme destresa narrativa, Salord va cosint i descosint la història densa i completa d'una "família derrotada", convertida per la salvatge inhumanitat de la guerra i per la insadollable set de la venjança dels *vencedors* en "ombres", en "només el reflex del que havíem estat algun dia", sense deixar-los cap altra opció que la de "plorar junts", amb "les paraules [...] travades al coll. Com una corda gruixuda que, a voltes, et tallava l'alè".

Una història de dolor i d'aïllament, de devastació que –com ha entès molt bé l'autora menorquina– tan sols es podia explicar amb gran sensibilitat, recurrent a la "memòria dels que [ja] no hi eren" i dosificant amb saviesa la cruesa de la situació amb un del tot indispensable toc de lirisme, atès que "la raó no serveix per explicar la barbàrie". *

Maite Salord torna a la literatura amb una novel·la colpidora
ANDREU PUIG

L'ALÈ DE LES CENDRES
Maite Salord

Editorial: Arrela
Maó, 2014
Pàgines: 345
Preu: 20 euros

NO-FICCIÓ LLUÍS LLORT

Com un '30 minuts' per llegir en hora i mitja

Trumen Capote va ser un dels pioners de la narrativa de no-ficció amb *A sang freda*. En català tenim exemples d'autors que han transformat en obra de no-ficció casos reals, com Joan M. Oleaque, Carles Porta, Pep Coll... El periodista "addicte a la crònica negra" Jordi Benavente s'afegeix a la nòmina d'aquest gènere híbrid entre el periodisme i la novel·la, entre la investigació i la recreació, documentals dramatitzats, de fet.

El desembre del 1976 va morir un indigent al calabós municipal de Martorell. Oficialment asfixiat per la inhalació de fum en produir-se un incendi a la cel·la. Un accident i

prou, potser, però en una època encara tintada de fosc pel franquisme, tot era possible i, tants anys després, Benavente es va decidir a investigar-ho.

Amb un magnífic equilibri entre la crònica d'investigació i la narrativa, entre la transcripció essencial d'entrevistes (a historiadors, periodistes, polítics, policies, funcionaris...) i les elucubracions personals, l'autor ens ofereix un fresc del Martorell de l'època, un grapat de consideracions sobre el periodisme i, també, escenes de novel·la negra.

No és que l'indigent alcohòlic no es mereixi la mateixa atenció que qualsevol altre, pe-

rò diríem que el cas, la resolució de què va passar aquella nit de desembre, és el que menys importa; gairebé, *només* gairebé, és un hàbil McGuffin. El que ens arrossega en aquesta obra breu, canvi de pla a canvi de pla, testimoni a testimoni, retall de premsa a retall de premsa, reflexió a reflexió, és el còctel d'elements que ens serveix amb perícia l'autor. Nascut a Martorell el 1980, per tant quatre anys després del fet que ha investigat i plasmat a *Martorell negre*, Jordi Benavente col·labora a diferents mitjans de comunicació i aquest és el quart llibre que publica. En seguiran més, segur; els esperem. *

MARTORELL NEGRE
UN MORT I MOLTES PREGUNTES
Jordi Benavente

Premi Vila de Martorell
Editorial: Curbet
Girona, 2014
Pàgines: 116
Preu: 16 euros